

Co robiłeś wczoraj wieczorem?

Qu'est-ce que tu as fait hier soir?

Leçon 18, Sujet: Qu'est-ce que tu as fait hier soir?

Lekcja 18, Temat: Co robiłeś wczoraj wieczorem?

Salut!

Witam Cię w kolejnej lekcji. Jest ona bardzo ważna, ponieważ poznamy w niej najczęściej używany w języku francuskim czas przeszły, czyli *passé composé*. Aby umieć go utworzyć, potrzebne są nam czasowniki "avoir" i "être", które poznałeś w pierwszej części kursu.

Kolejny raz okazuje się, jak ważne w nauce języków obcych są systematyczność i powtórki. Dlatego też, zanim zaczniemy kolejną lekcję, proponuję krótką powtórkę poprzedniej. Przetłumacz zdania:

a) Najpierw idzie pani prosto, potem skręca pani w lewo.

.....

b) Przepraszam, jak dojechać do Starego Rynku?

.....

c) Żeby dojechać do pracy, jadę pociągiem, potem tramwajem.

.....

d) Gdzie się znajduje centrum handlowe "Galeries Lafayette"?

.....

e) Żeby dojechać do dworca, jedziesz najpierw tramwajem 10 aż do przystanku "Gare". Potem skręcasz w lewo i po dworzec jest po twojej lewej.

.....

f) Przepraszam panią, gdzie jest ulica Bonaparte?

.....

g) Idzie pan prosto, potem przechodzi koło banku i poczta jest po prawej.

.....

Po tej powtórce możemy przystąpić do kolejnej lekcji. Zaczniemy od powtórki czasowników "być" i "mieć".

j' ai	nous avons
tu as	vous avez
il/elle a	ils/elles ont
je suis	nous sommes
tu es	vous êtes
il/elle est	ils/elles sont

Te czasowniki są potrzebne do tworzenia czasu przeszłego *passé composé*, który jest najczęściej używany ze wszystkich czasów przeszłych w języku francuskim. Służy między innymi do wyrażania faktów, które miały miejsce w przeszłości (najczęściej niedawno, ale nie tylko), do wyrażania czy w ogóle dana czynność miała miejsce, czy jest zakończona oraz ile razy nastąpiła.

Czas *passé composé* tworzymy w następujący sposób:

passé composé avoir lub **être** (w czasie présent) + **participe passé** (odmianego czasownika)

Co to takiego *participe passé*? Jest to imiesłów bierny i służy również do tworzenia strony biernej. Porównaj z formą *past participle* czasowników angielskich. W języku francuskim *participe* czasowników regularnych jest regularny i tworzy się następująco:

Czasowniki grupy pierwszej zakończone na **-er**:

bezokolicznik
parl - **er**

participe passé
parl - **é**

Odcinając końcówkę bezokolicznika "-er", dodajemy "-é". Wymowa się nie zmienia.

parler - parlé

mówić, rozmawiać

Poćwiczmy z innymi czasownikami:

acheter
écouter
manger
travailler
voyager

acheté
écouté
mangé
travaillé
voyagé

etc.

Czasowniki grupy drugiej są zakończone na "-ir" i tworzą *participé passé* w sposób regularny, ponieważ są regularne, choć odmieniają się inaczej niż te z grupy pierwszej.

Zanim poznamy ich *participe passé*, poznajmy odmianę w czasie teraźniejszym présent na przykładzie czasownika "finir":

finir

kończyć, kończyć się

je **finis**
tu **finis**
il/elle **finit**

nous **finissons**
vous **finissez**
ils/elles **finissent**

Posłuchaj teraz tej odmiany:

je finis, tu finis, il finit

ja kończę, ty kończysz, on kończy

nous finissons, vous finissez, ils finissent

my kończymy, wy kończycie, oni kończą

A oto zestawienie końcówek dla grupy drugiej czasowników, które dodajemy po odcięciu końcówki bezokolicznika "-ir":

	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
1. os.	-is	-iss-ons
2. os.	-is	-iss-ez
3. os.	-it	-iss-ent

Inne czasowniki, które odmieniają się jak "finir", to:

choisir

wybrać, wybierać

réussir

udać się, powieść się

Spróbuj teraz odmienić powyższe czasowniki, a potem porównaj z podaną odmianą niżej:

je choisis	nous choisissons
tu choisis	vous choisissez
il/elle choisit	ils/elles choissent

je choisis, tu choisis, il choisit

ja wybieram, ty wybierasz, on wybiera

nous choisissons, vous choisissez, ils choisissent

my wybieramy, wy wybieracie, oni wybierają

je réussis	nous réussissons
tu réussis	vous réussissez

il/elle **réussit**ils/elles **réussissent****je réussis, tu réussis, il réussit**

mi się udaje, tobie się udaje, jemu się udaje

nous réussissons, vous réussissez, ils réussissent

nam się udaje, wam się udaje, im się udaje

Jeśli chodzi o *participe passé*, jest on tworzony następująco:bezokolicznik
fin - **ir**participe passé
fin - **i****finir - fini**

kończyć, kończyć się

Utwórzmy *participe passé* od następujących czasowników:choisir - **choisi**
réussir - **réussi**Jeśli chodzi o czasowniki nieregularne, ich *participe passé* również jest nieregularny, choć niekiedy można znaleźć między nimi analogie i podobieństwa, gdyż sporo z nich kończy się na "-u" albo na "-i".

Postaram się przedstawić je tak, aby ułatwić Ci ich zapamiętanie:

lire - lu, boire - bu, voir - vu

czytać, pić, widzieć

attendre - attendu, perdre - perdu, répondre - répondu

czekać, zgubić, odpowiedzieć

apprendre - appris, prendre - pris, mettre - mis

uczyć/uczyć się, brać/wziąć, kłaść/włożyć/wkładać

Inne czasowniki nieregularne i ich *participe passé*:**partir - parti, sortir - sorti**

wyjechać/wyjeżdżać/odjeżdżać (odmiana z être), wychodzić (odmiana z être)

aller - allé

iść, jechać (odmiana z être)

avoir - eu

mieć

être - été

być

faire - fait

robić

pleuvoir - plu

padać (o deszczu)

Są to najważniejsze czasowniki nieregularne, których *participe passé* tworzony jest również nieregularnie.

Kolejnym ważnym zagadnieniem jest wybór odpowiedniego czasownika posiłkowego, czyli "avoir" lub "être". Większość czasowników odmienia się z "avoir", są to wszystkie czasowniki przechodnie, czyli takie, które mogą utworzyć stronę bierną, po których stoi dopełnienie wprowadzone bezpośrednio po czasowniku, na przykład:

écrire un mail

pisać mail

Również większość czasowników nieprzechodnich jest odmienianych z "avoir", na przykład:

téléphoner à quelqu'un

zadzwoić do kogoś

Z czasownikiem "être" są odmieniane wszystkie czasowniki zwrotne, czyli takie, które poznałeś w lekcji 16., w której opisywaliśmy swój dzień, a także kilkanaście czasowników oznaczających ruch. Będzie o nich mowa w następnej lekcji, tak że zostawmy teraz odmianę z czasownikiem "être" do następnej lekcji i przećwiczmy odmianę z czasownikiem "avoir".

Przykład odmiany czasownika "manger" w czasie *passé composé*:

j' **ai mangé**
tu **as mangé**
il/elle **a mangé**

nous **avons mangé**
vous **avez mangé**
ils/elles **ont mangé**

J'ai mangé, tu as mangé, il a mangé

ja zjadłem/am, ty zjadłeś/aś, on zjadł

nous avons mangé, vous avez mangé, ils ont mangé

my zjedliśmy/zjadłyśmy, wy zjedliście/zjadłyście, oni zjedli

Jak pokazuje powyższy przykład, *participe passé* czasownika "manger" jest nieodmienny i takie same formy określają formy męskie i żeńskie i tylko kontekst wskazuje nam, o kogo chodzi. Zapamiętaj, że *participe passé* czasowników odmienianych z "avoir" nie uzgadnia się z podmiotem i tak forma "j'ai mangé" może oznaczać zarówno "zjadłem", jak i "zjadłam".

Przyjrzyj się teraz niektórym formom różnych czasowników:

J'ai acheté deux kilos de pommes.

Ja kupiłem/am dwa kilo jabłek.

Tu as bu un thé.

Ty wypiteś/aś herbatę.

Tu as lu le livre.

Ty przeczytałeś książkę.

Elle a fait des achats.

Ona zrobiła zakupy.

Nous avons été en France.

My byliśmy/byłyśmy we Francji

Vous avez pris le déjeuner?

Czy jadł pan/jadła pani/wy jedliście na obiad?

Ils ont fini leur travail.

Oni skończyli swoją pracę.

Elles ont téléphoné à Robert.

One zadzwoniły do Roberta.

Il a plu.

Padało. / Padał deszcz. / Spadł deszcz.

Poćwiczmy odmianę niektórych znanych nam czasowników, zadając na przykład pytanie:

Qu'est-ce que tu as fait hier après-midi?

Co robiłeś/aś wczoraj po południu?

lub

Qu'est-ce que tu as fait hier soir?

Co robiłeś/aś wczoraj wieczorem?

Gdybyśmy na przykład zadali to pytanie Pierre'owi, mógłby nam odpowiedzieć przykładowo tak:

- O godz. 16 skończyłem pracę.
- Zrobiłem zakupy.
- Kupiłem ser, chleb i pomidory.
- Zjadłem kolację o godz. 20.
- Zjadłem trzy kromki chleba.
- Wypiłem herbatę.
- Przeczytałem maila.
- Zadzwoiłem do mojej przyjaciółki Marine.
- Oglądałem telewizję.
- Wziąłem prysznic.

Przetłumacz te zdania na język francuski, a następnie porównaj proponowane tłumaczenie:

Zobacz odpowiedzi

- À 16h j'ai fini le/mon travail.
- J'ai fait des achats.
- J'ai acheté du fromage, du pain et des tomates.
- J'ai pris le dîner à 20h.
- J'ai mangé trois tartines.
- J'ai bu du thé.
- J'ai lu un mail.
- J'ai téléphoné à mon amie Marine.
- J'ai regardé la télé.
- J'ai pris une douche.

Teraz Ty odpowiedz na pytanie:

Qu'est-ce que tu as fait hier?

Co robiłeś/aś wczoraj?

hier

wczoraj

Odpowiadając na to pytanie pamiętaj, że czasowniki ruchu takie jak na przykład znane Ci "aller" i "partir" oraz wszystkie czasowniki zwrotne odmieniają się z "être" i zajmiemy się nimi w następnej lekcji.

Bardzo często przy opisywaniu czynności w *passé composé* określamy, kiedy miała ona miejsce.

Używamy wtedy takich zwrotów jak na przykład: wczoraj, wczoraj wieczorem, dziś rano, wczoraj o godzinie 9, w zeszły poniedziałek, w zeszłym tygodniu, w zeszłym roku itp. Możemy także dodać określenie, jak dawno temu dana czynność miała miejsce, używając zwrotu "il y a", który w tym przypadku oznacza "ile czasu temu" coś miało miejsce.

hier soir

wczoraj wieczorem

hier matin

wczoraj rano

ce matin

dziś rano

lundi dernier

w zeszły poniedziałek

la semaine dernière

w zeszłym tygodniu

le mois dernier

w zeszłym miesiącu

l'année dernière

w zeszłym roku

il y a deux semaines

dwa tygodnie temu

il y a trois jours

trzy dni temu

Równie często określa się, ile razy powtórzyła się dana czynność bądź mówi się, że coś już miało miejsce:

une fois

raz

deux fois

dwa razy

dix fois

dziesięć razy

déjà

już

Trzeba pamiętać, że "déjà" stoi między czasownikiem posiłkowym a *participe passé*, zaś pozostałe wyrażenia bądź na początku zdania, bądź na końcu zdania.

J'ai été en France il y a trois jours.

Byłem/am we Francji trzy dni temu.

J'ai déjà pris le déjeuner.

Jadłem/am już obiad.

Przećwiczmy teraz odmianę w *passé composé*, tłumacząc zdania:

- Byłam w Paryżu 10 razy.
- W zeszłym roku Pierre był na wakacjach we Francji.
- My już jedliśmy kolację.
- Zadzwoiłaś już do Véronique?
- Wczoraj byliśmy w teatrze.
- W poniedziałek (ten, który był) byliśmy w kawiarni.
- O której godzinie skończyliście pracę?
- Oglądałaś film "Trois couleurs. Bleu"?
- Anne kupiła wczoraj "Le Figaro".
- Przeczytałaś już moją książkę?

Porównaj teraz Twoje tłumaczenie:

Zobacz odpowiedzi

- a) J'ai été à Paris dix fois.
- b) L'année dernière Pierre a été en vacances en France.
- c) Nous avons déjà pris le dîner. / Nous avons déjà dîné.
- d) Est-ce que tu as déjà téléphoné à Véronique?
- e) Hier, nous avons été au théâtre.
- f) Lundi/Lundi dernier nous avons été au café.
- g) À quelle heure est-ce que vous avez fini le travail? / À quelle heure vous avez fini le travail? / À quelle heure avez-vous fini le travail?
- h) Tu as regardé le film "Trois couleurs. Bleu"? / Tu as vu...? / Est-ce que tu as regardé...? / Est-ce que tu as vu...? / As-tu regardé...? As-tu vu...?
- i) Hier, Anne a acheté "Le Figaro". / Anne a acheté hier "Le Figaro".
- j) Est-ce que tu as déjà lu mon livre? / Tu as déjà lu mon livre? / As-tu déjà lu mon livre?

Mam nadzieję, że *passé composé* nie wydaje Ci się trudnym czasem i bez problemu potrafisz tworzyć w nim zdania. Na zakończenie tej lekcji powiedz w czasie przeszłym, co robiłeś wczoraj, a także dziś rano. Użyj tylko tych czasowników, które odmieniają się z "avoir". W następnych lekcjach zajmiemy się czasownikami odmienianymi z "être", czyli czasownikami zwrotnymi oraz czasownikami ruchu, pośród których znasz już "partir" i "aller".

Bonne journée!

Małgosia

Ściąga

Vocabulaire et expressions

finir	kończyć, kończyć się
réussir	udać się, powieść się
choisir	wybrać, wybierać
voir	widzieć
attendre	czekać
perdre	gubić, zgubić
répondre	odpowiadać
apprendre	uczyć, uczyć się
partir	wyjechać, wyjeżdżać, odjeżdżać
sortir	wychodzić
écrire un mail	pisać mail
téléphoner à quelqu'un	zadzwoić do kogoś
hier	wczoraj
hier soir	wczoraj wieczorem
hier matin	wczoraj rano
ce matin	dziś rano
lundi dernier	w zeszły poniedziałek
la semaine dernière	w zeszłym tygodniu
le mois dernier	w zeszłym miesiącu
l'année dernière	w zeszłym roku
il y a deux semaines	dwa tygodnie temu
il y a trois jours	trzy dni temu
une fois	raz
deux fois	dwa razy
dix fois	dziesięć razy
déjà	już

Questions

Qu'est-ce que tu as fait hier après-midi?	Co robiłeś/aś wczoraj po południu?
Qu'est-ce que tu as fait hier soir?	Co robiłeś/aś wczoraj wieczorem?
Qu'est-ce que tu as fait hier?	Co robiłeś/aś wczoraj?
Est-ce que tu as déjà téléphoné à Véronique?	Czy dzwoniłeś/aś już do Véronique?
À quelle heure est-ce que vous avez fini le travail? / À quelle heure avez-vous fini le travail?	O której godzinie skończyliście/łyście pracę?
Tu as regardé le film "Trois couleurs. Bleu"? / Tu as vu...? / Est-ce que tu as regardé...? / Est-ce que tu as vu...? / As-tu regardé...? As-tu vu...?	Widziałeś/aś/Oglądałeś/aś film "Trzy kolory. Niebieski"?
Est-ce que tu as déjà lu mon livre? / Tu as déjà lu mon livre? / As-tu déjà lu mon livre?	Czy przeczytałeś/aś już moją książkę?

Phrases

J'ai acheté deux kilos de pommes.	Ja kupiłem/am dwa kilo jabłek.
Tu as bu un thé.	Ty wypiteś/aś herbatę.
Il a lu le livre.	On przeczytał książkę.
Elle a fait des achats.	Ona zrobiła zakupy.
Nous avons été en France.	My byliśmy/łyśmy we Francji
Vous avez pris le déjeuner?	Czy jadł pan/jadła pani/wy jedliście obiad?
Ils ont fini leur travail.	Oni skończyli swoją pracę.
Elles ont téléphoné à Robert.	One zadzwoniły do Roberta.
À 16h j'ai fini le/mon travail.	O godz. 16 skończyłem pracę.
Il a plu.	Padło. / Padał deszcz.
J'ai fait des achats.	Zrobiłem zakupy.

J'ai acheté du fromage, du pain et des tomates.	Kupiłem ser, chleb i pomidory.
J'ai pris le dîner à 20h.	Zjadłem kolację o godz. 20.
J'ai mangé trois tartines.	Zjadłem trzy kromki chleba.
J'ai bu du thé.	Wypiłem herbatę.
J'ai lu un mail.	Przeczytałem mail.
J'ai téléphoné à mon amie Marine.	Zadzwoiłem do mojej przyjaciółki Marine.
J'ai regardé la télé.	Oglądałem telewizję.
J'ai pris une douche.	Wziąłem prysznic.
J'ai été en France il y a trois jours.	Byłem/am we Francji trzy dni temu.
J'ai déjà pris le déjeuner.	Jadłem/am już obiad.
J'ai été à Paris dix fois.	Byłem dziesięć razy w Paryżu.
L'année dernière Pierre a été en vacances en France.	W zeszłym roku Pierre był na wakacjach we Francji.
Nous avons déjà pris le dîner. / Nous avons déjà dîné.	Już jedliśmy kolację.
Hier, nous avons été au théâtre.	Wczoraj byliśmy w teatrze.
Lundi/Lundi dernier nous avons été au café.	W zeszły poniedziałek byliśmy w kawiarni.
Hier, Anne a acheté "Le Figaro". / Anne a acheté hier "Le Figaro".	Wczoraj Ania kupiła "Le Figaro".

Passé composé

avoir lub **être** (w czasie présent) + **participe passé** (odmienianego czasownika)

Przykład:

	manger - jeść
j' ai mangé	nous avons mangé
tu as mangé	vous avez mangé
il/elle a mangé	ils/elles ont mangé

bezokolicznik:

parler
acheter
écouter
manger
travailler
voyager
choisir
réussir
lire
boire
voir
attendre
perdre
répondre
apprendre
prendre
mettre
partir
sortir
aller
avoir
être
faire
pleuvoir

participe passé:

parlé
acheté
écouté
mangé
travaillé
voyagé
choisi
réussi
lu
bu
vu
attendu
perdu
répondu
appris
pris
mis
parti
sorti
allé
eu
été
fait
plu

Verbes

finir - kończyć, kończyć się

je **finis**
tu **finis**
il/elle **finit**

nous **finissons**
vous **finissez**
ils/elles **finissent**

choisir - wybrać, wybierać

je **choisis**
tu **choisis**
il/elle **choisit**

nous **choisissons**
vous **choisissez**
ils/elles **choisissent**

réussir - udać się, powieść się

je **réussis**
tu **réussis**
il/elle **réussit**

nous **réussissons**
vous **réussissez**
ils/elles **réussissent**

